

ความแตกต่างระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

สุพัฒน์ สุขมลสันต์

บทนำ

ผู้วิจัยบางท่านมีความเข้าใจเพียงผิวเผินว่า งานวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ต่างกันที่งานวิจัยชนิดแรกใช้ตัวเลขในการค้นคว้าและรายงานผลการวิจัย แต่งานวิจัยชนิดหลังใช้การบรรยายด้วยคำพูดและไม่ใช้ตัวเลข ความคิดดังกล่าวข้างต้นไม่ถูกต้องนัก เพราะในความเป็นจริงแล้วงานวิจัยเชิงคุณภาพก็สามารถใช้ตัวเลขประกอบการวิจัยได้ และงานวิจัยชนิดแรกก็ใช้ทั้งตัวเลขและการบรรยายด้วยคำพูดเพื่อการวิจัย ความแตกต่างของงานวิจัยทั้ง 2 ชนิดมีมากและมีหลายมิติจนทำให้มีผู้เขียนเป็นตำราเฉพาะด้านที่กล่าวถึงความแตกต่างของงานวิจัยทั้ง 2 ชนิดนี้ได้ เช่น Creswell (1994) และ Bogdan and Biklen (1992) เป็นต้น

ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงความแตกต่างของงานวิจัยทั้ง 2 ชนิดนี้เฉพาะในสาระที่สำคัญๆ เท่านั้น เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบถึงความแตกต่างและเข้าใจธรรมชาติของงานวิจัยดังกล่าวมากขึ้น

มิติของความแตกต่างที่สำคัญ

ความแตกต่างของงานวิจัยทั้ง 2 ชนิด สามารถสรุปได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ต่อไปนี้ (Creswell, 1994:5)

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในมิติที่สำคัญ

Assumptions	Questions	Quantitative Research	Qualitative Research
Ontological Assumption	What is the nature of reality?	Reality is objective and singular apart from the researcher.	Reality is subjective and multiple as seen by participants in a study.
Epistemological Assumption	What is the relationship of the researcher to that researched?	Researcher is independent from that being researched.	Researcher interacts with that being researched.

Assumptions	Questions	Quantitative Research	Qualitative Research
Axiological Assumption	What is the role of values?	Value-free and unbiased	Value-laden and biased
Rhetorical Assumption	What is the language of research?	<ul style="list-style-type: none"> ● Formal ● Based on set of definitions ● Impersonal voice ● Use of accepted quantitative words 	<ul style="list-style-type: none"> ● Informal ● Evolving decisions ● Personal voice ● Use of accepted qualitative words
Methodological Assumption	What is the process of research?	<ul style="list-style-type: none"> ● Deductive process ● Believe in cause and effect ● Having static design-categories before study ● Context-free ● Generalizations leading to prediction, explanation, and understanding ● Accurate and reliable through validity and reliability 	<ul style="list-style-type: none"> ● Inductive process ● Mutual simultaneous shaping of factors ● Emerging design-categories during research process ● Context-bound ● Patterns and theories developed for understanding ● Accurate and reliable through verification

จากตารางที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. ความแตกต่างด้านภาวะสันนิษฐานเกี่ยวกับสภาวะความจริงที่นักวิจัยแสวงหา (Ontological Assumption)

นักวิจัยเชิงปริมาณมีความเชื่อว่าความจริงที่แสวงหาในการวิจัยมีลักษณะเป็นปรนัย (objective) กล่าวคือ ในโลกนี้มีความจริงนี้อยู่ เช่น ถ้าต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ (motivation) กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ (English Achievement) ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ก็เชื่อว่าจะมีความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่จริง และความจริงดังกล่าวนี้นักวิจัยใดๆ ก็สามารถค้นพบและสิ่งที่ค้นพบนี้มีเพียงคำตอบเดียว (singular) เช่น ถ้าพบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าว = 0.75 ผู้วิจัยคนอื่นๆ ก็จะได้คำตอบที่ไม่แตกต่างจากค่าดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น

แต่ว่านักวิจัยเชิงคุณภาพมีความเชื่อว่าความจริงที่นักวิจัยแสวงหาในโลกนี้มีลักษณะเป็นอัตนัย (subjective) กล่าวคือ ความจริงนี้เป็นจริงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยแต่ละคนทำการวิจัยสิ่งเดียวกันอาจได้ความจริงที่แสวงหาแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าความจริงที่แสวงหาในเรื่องเดียวกันมีหลายอย่าง (multiple) เช่น ในตัวอย่างข้างต้น ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิตดังกล่าวอาจมีได้หลายระดับ ไม่ใช่มีค่าเพียง 0.75 หรือที่ใกล้เคียงเท่านั้น

2. ความแตกต่างด้านภาวะสันนิษฐานในการรับรู้ (Epistemological Assumption)

นักวิจัยเชิงปริมาณเชื่อว่าในการทำการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะต้องเป็นอิสระจากสิ่งที่กำลังวิจัย เช่น ไม่นำตนเองเข้าผูกพันหรือใกล้ชิดกับพลวิจัย (subjects) เพราะไม่ต้องการให้ตัวเองสูญเสียความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น

แต่ว่านักวิจัยเชิงคุณภาพกลับมีความเชื่อว่า นักวิจัยที่ดีควรจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่ตนทำการวิจัย เพื่อให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น

3. ความแตกต่างด้านภาวะสันนิษฐานของมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

(Axiological Assumption)

นักวิจัยเชิงปริมาณจะพยายามทำตนเป็นกลาง ไม่มีอคติ (unbiased) และไม่ให้ความสำคัญในเชิงมูลค่าของสิ่งที่ทำการวิจัย กล่าวคือไม่ให้ความสำคัญว่าสิ่งที่ทำการวิจัยว่ามีมูลค่าหรือคุณค่ามากหรือน้อยเป็นหลักยึดเพื่อการวิจัย แต่ ตนเองก็พยายามทำงานวิจัยให้ดีที่สุด

แต่ว่านักวิจัยเชิงคุณภาพมีความเชื่อที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ นักวิจัยเชิงคุณภาพจะยึดมูลค่าหรือคุณค่าของสิ่งที่วิจัยเป็นหลักในการดำเนินการวิจัย ถ้างานวิจัยมีมูลค่าหรือสำคัญมากจะให้ความสำคัญมากขึ้น กล่าวคือ จะมีอคติ (biased) ต่อมูลค่าของสิ่งที่ทำการวิจัยด้วย

4. ความแตกต่างด้านภาวะสันนิษฐานของลีลาในการเขียนรายงานวิจัย

(Rhetorical Assumption)

นักวิจัยเชิงคุณภาพมีลีลาและรูปแบบในการเขียนรายงานการวิจัยของตนเองที่มีลักษณะของการใช้ภาษาเป็นพิธีการ (formal) เช่น ใช้คำว่า “แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $P = 0.05$ ” หรือ “สามารถอ้างอิงสรุปได้ว่า” เป็นต้น การบรรยายจะยึดเอาความหมายของคำศัพท์ที่ได้นิยามไว้แล้ว ซึ่งอาจมีความหมายเฉพาะในงานวิจัยแต่ละเรื่อง ในการบรรยายนิยมที่จะไม่เอ่ยชื่อของผู้วิจัยลงในรายงานการวิจัย (impersonal voice) กล่าวคือ ผู้วิจัยมักจะละชื่อผู้วิจัยไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือในภาษาอังกฤษจะนิยมเขียนรายงานการวิจัยเป็นกรรมวาจก (passive voice) และมักนิยมใช้คำที่บ่งบอกปริมาณในรายงานการวิจัย เช่น มากกว่า สูงกว่า น้อยกว่า หรือต่ำกว่า เป็นต้น

ส่วนนักวิจัยเชิงคุณภาพมีลีลาและรูปแบบในการเขียนรายงานการวิจัยที่มีลักษณะของภาษาอย่างเป็นกันเอง (informal) ระบุชื่อผู้วิจัยอย่างชัดเจนในรายงานการวิจัย กล่าวคือ มักนิยมใช้ประโยคกรตุวาจาก (active voice) และนิยมใช้คำที่บ่งบอกคุณภาพในการบรรยาย เช่น ดีกว่า ดีน้อยกว่า สบายกว่า ฉลาดกว่า หรือ มีความคิดสร้างสรรค์กว่า เป็นต้น นอกจากนี้แล้วในการบรรยาย มักมีเรื่องการตัดสินใจสรุปเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งที่วิจัยด้วย

5. ความแตกต่างด้านภาวะสันนิษฐานของวิธีการวิจัย (Methodological Assumption)

นักวิจัยเชิงปริมาณมีกระบวนการในวิธีการวิจัยที่ชัดเจนมากจนเรียกว่า "วิทยาศาสตร์ชนิดแข็ง" (hard science) เพราะพัฒนามายาวนานแล้ว โดยมีกระบวนการในการวิจัยที่สำคัญดังนี้

(1) ใช้กระบวนการนิรนัย (deductive process) และตรรกการคำนวณ (logic process) เพื่อคาดคะเนหรือสรุปอ้างอิงข้อความรู้ตามหลักเหตุผล ด้วยวิธีการใช้เหตุผลที่ดำเนินจากส่วนรวมไปส่วนย่อย โดยเชื่อว่า "ส่วนย่อยๆ ที่ทำการวิจัยรวมกันแล้วมีค่าเท่ากับผลรวมทั้งหมด" (parts equal the whole)

(2) เชื่อในทฤษฎีเหตุและผล

(3) ออกชนิดการวิจัย (research design) ได้ก่อนการลงมือทำการวิจัยจริง

(4) สิ่งที่มุ่งแสวงหาจากการวิจัยคือ การอ้างอิงสรุปผลการวิจัย (generalization) เพื่อให้สามารถทำการพยากรณ์ (prediction) เหตุการณ์บางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้จริงในอนาคต สามารถอธิบาย (explanation) ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถเข้าใจ (understanding) ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และเชื่อว่าการอ้างอิงสรุปนี้เป็นจริงในบริบทต่างๆ (context-free) ได้ด้วย

(5) ในกระบวนการวิจัยให้ความสำคัญของความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยที่ความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือการวิจัยและกระบวนการในการวิจัยมาก

(6) นอกจากนี้แล้วการวิจัยเชิงปริมาณยังให้ความสำคัญต่อสมมติฐาน (hypotheses) ในการวิจัย เครื่องมือการวิจัย ความสามารถในการวัดตัวแปรที่ทำการวิจัย (measurable) และขนาดกับความเป็นตัวแทนของพลวิจัย (subjects) หรือกลุ่มตัวอย่าง (samples) ด้วยว่าควรมีขนาดไม่น้อยกว่า 30 เป็นต้น รวมทั้งเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อน การวิจัย

ส่วนนักวิจัยเชิงคุณภาพมีกระบวนการในการวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่เป็นของตัวเองที่ยังไม่ค่อยชัดเจนหรือแน่นอนตายตัวนัก เนื่องจากเป็นวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เพิ่งนำมาใช้อย่างจริงจังในราวปี ค.ศ.1960 นั้นเอง (Bogdan and Biklin, 1992:2) ด้วยเหตุนี้บางครั้งจึงเรียกรูปแบบการวิจัยนี้ว่า "วิทยาศาสตร์ชนิดอ่อน" โดยมีกระบวนการในการวิจัยที่สำคัญๆ ดังนี้

(1) ใช้กระบวนการอุปนัย (inductive process) โดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่างๆ แล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์โดยวิธีการใช้เหตุผลจากส่วนย่อยๆ ไปหาส่วนรวม รวมทั้งนิยมใช้กระบวนการสอบถามผู้ให้ข้อมูล (dialect process) ด้วย และมีความเชื่อว่า "ผลรวมทั้งหมดมีค่ามากกว่าผลส่วนย่อยๆ ที่ทำการวิจัยรวมกัน" (whole is greater than the parts)

(2) เชื่อว่าปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ผู้วิจัยควรทำการวิจัยนั้นมาจากการเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย (participants)

(3) การวิจัยไม่สามารถออกชนิดได้อย่างสมบูรณ์ก่อนการลงมือทำการวิจัย แต่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนขึ้นได้ในระหว่างทำการวิจัย

(4) สิ่งที่มีมุ่งแสวงหาจากการวิจัยคือความเป็นเอกลักษณ์ของปรากฏการณ์ (uniqueness) ที่เชื่อว่ามีรูปแบบเฉพาะ (patterns) เพื่อใช้ในการพัฒนาทฤษฎีให้เข้าใจปรากฏการณ์นั้นดียิ่งขึ้น ดังนั้นข้อค้นพบจึงเป็นจริงเฉพาะในบริบทใดบริบทหนึ่งเท่านั้น (context-bound)

(5) กระบวนการในการวิจัยให้ความสำคัญของความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (verification) โดยวิธีต่างๆ

(6) นอกจากนี้แล้วการวิจัยเชิงคุณภาพยังให้ความสำคัญต่อคำถามการวิจัย (research question) การสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล และความสามารถในการสังเกตและไม่คำนึงถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล แต่จะมุ่งแสวงหาผู้ให้ข้อมูลที่มีข้อมูลที่ต้องการมาก (information rich) มากกว่า รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอาจกระทำในระหว่างการวิจัย หรือภายหลังการวิจัยก็ได้

มิติของความแตกต่างในรายละเอียดเฉพาะด้าน

นอกจากมิติความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังกล่าวมาแล้ว ยังมีความแตกต่างมิติอื่นๆ อีก เช่น คำศัพท์ หรือ วลีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแต่ละวิธี ความคิดที่สำคัญ สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย และชนิดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้นหากว่าเมื่อนักวิจัยท่านใดกล่าวถึงคำบางคำ หรือพูดถึงแนวคิดบางอย่างขึ้นมาเรื่อยๆ ผู้ฟังก็อาจบอกได้ว่านักวิจัยนั้นกำลังมีแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยชนิดใด เช่นพูดว่า งานวิจัยนี้มี

ตัวแปร (variable) ที่เกี่ยวข้องมาก มีแนวโน้มว่าผู้วิจัยนี้กำลังคิดถึงงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่หากพูดว่า งานวิจัยนี้เน้นที่กระบวนการเรียนรู้ (learning process) มีแนวโน้มว่าผู้วิจัยนี้กำลังคิดถึง การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น

รายละเอียดของความแตกต่างดังกล่าวอาจศึกษาได้จากตารางที่ 2 ต่อไปนี้ (Bogdan and Biklen, 1992:50-52)

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในมิติย่อยต่าง ๆ

Dimensions	Quantitative Research		Qualitative Research	
1) Terms / Phrases Associated with the Approach	- experimental - hard data - outer perspective - empirical	- positivist - social facts - statistical	- ethnographic - fieldwork - soft data - symbolic interaction - inner perspective - naturalistic - descriptive	- participant observation - documentary - life history - case study - ecological
2) Key Concepts associated with the Approach	- variable - operationalize - reliability - hypothesis	- validity - statistically significant - replication - prediction	- meaning - common sense understanding - everyday life understanding	- process - practical purposes - social construction - grounded theory
3) Theoretical Affiliation	- structural functionalism - realism	- logical empiricism - system theory - behaviorism	- symbolic interaction - ethno-methodology	- culture - idealism - phenomenology
4) Academic Affiliation	- psychology - economics	- sociology - political science	- sociology - history	- anthropology
5) Goals	- theory testing - establish the facts - statistical description	- show relationship between variables - prediction	- develop sensitizing concepts - describe multiple realities	- grounded theory - develop understanding
6) Design	- structured, predetermined, - formal, specific description	- detailed plan of operation	- evolving, flexible, general	- hunch as to how you might proceed

Dimensions	Quantitative Research		Qualitative Research	
7) Written Research Proposal	<ul style="list-style-type: none"> - extensive - detailed and specific in focus - detailed and specific in procedure 	<ul style="list-style-type: none"> - thorough review of substantive literature - written prior to data collection - hypotheses stated 	<ul style="list-style-type: none"> - brief - speculative - suggests areas research may be relevant - general statement of approach 	<ul style="list-style-type: none"> - often written after some data have been collected - not extensive in substantive literature review
8) Data	<ul style="list-style-type: none"> - quantitative - quantifiable coding - counts, measures 	<ul style="list-style-type: none"> - operationalized variables - statistical 	<ul style="list-style-type: none"> - descriptive - personal documents - field notes - photographs 	<ul style="list-style-type: none"> - people's own words - official documents and other artifacts
9) Sample	<ul style="list-style-type: none"> - large - stratified - control groups - precise 	<ul style="list-style-type: none"> - random selection - control for extraneous variables 	<ul style="list-style-type: none"> - small - non-representative 	<ul style="list-style-type: none"> - theoretical sampling
10) Techniques or Methods	<ul style="list-style-type: none"> - experiments - survey - structured interviewing 	<ul style="list-style-type: none"> - quasi-experiments - structured observation - data sets 	<ul style="list-style-type: none"> - observation - reviewing various documents and articles 	<ul style="list-style-type: none"> - participant observation - open-ended interviewing
11) Relationship with Subjects	<ul style="list-style-type: none"> - circumscribed - short-term 	<ul style="list-style-type: none"> - distant - subject-researcher 	<ul style="list-style-type: none"> - empathy - emphasis on trust - equalitarian 	<ul style="list-style-type: none"> - intense contact - subject as friend - stay detached
12) Instrument and Tools	<ul style="list-style-type: none"> - inventories - questionnaires - indexes 	<ul style="list-style-type: none"> - computers - scales - test scores 	<ul style="list-style-type: none"> - tape recorder - transcriber 	<ul style="list-style-type: none"> - (the researcher is often the only instrument)
13) Data Analysis	<ul style="list-style-type: none"> - deductive - occurs at conclusion of data collection 	<ul style="list-style-type: none"> - statistical 	<ul style="list-style-type: none"> - ongoing - models, themes, concepts - inductive 	<ul style="list-style-type: none"> - analytic induction - constant comparative method
14) Problems in Using the Approach	<ul style="list-style-type: none"> - controlled other variables - reification 	<ul style="list-style-type: none"> - obtrusiveness - validity 	<ul style="list-style-type: none"> - time consuming - data reduction - reliability 	<ul style="list-style-type: none"> - procedures not standardized - difficult studying large populations

เกณฑ์ในการเลือกงานวิจัย

ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่แน่ใจว่าตนเองควรจะทำการศึกษาชนิดใดดี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ Creswell (1994:9) ได้ให้คำแนะนำประกอบการตัดสินใจที่น่าสนใจ ดังสรุปไว้ในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกชนิดของงานวิจัย

Criteria	Quantitative Paradigm	Qualitative Paradigm
Researcher's Worldview	A researcher's comfort with the ontological, epistemological, axiological, rhetorical, and methodological assumptions of the quantitative paradigm	A researcher is comfort with the ontological, epistemological, axiological, rhetorical, and methodological assumptions of the qualitative paradigm
Training and Experience of the Researcher	Technical writing skills; computer statistical skills; library skills	Literary writing skills; computer text analysis skills; library skills
Researcher's Psychological Attributes	Comfort with rules and guidelines for conducting research; low tolerance for ambiguity; time for a study of short duration	Comfort with lack of specific rules and procedures for conducting research; high tolerance for ambiguity; time for lengthy study.
Nature of the Problem	Previously studied by other researchers so that body of literature exists; known variables; existing theories	Exploratory research; variables unknown; context important; may lack theory base for study.
Audience for the study (e.g., journal editors and readers, graduate committees)	Individuals accustomed to supportive of quantitative studies.	Individuals accustomed to supportive of qualitative studies.

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจเลือกชนิดของงานวิจัยได้ดังนี้

1. พิจารณาจากโลกทัศน์ของผู้วิจัย

ถ้าผู้วิจัยมีแนวคิดที่สอดคล้องกับภาวะสันนิษฐานต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปริมาณ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ควรเลือกทำงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่หากว่ามีแนวคิดสอดคล้องกับภาวะสันนิษฐานต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพ ก็ควรเลือกทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เกณฑ์ข้อนี้ นับว่าตรงไปตรงมาและอาจกล่าวได้ว่า เป็นเกณฑ์ของการทำวิจัยด้วยความสุข (ที่โลกทัศน์ต่าง ๆ สอดคล้องกัน) ก็ได้

2. พิจารณาจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้วิจัย

ถ้าผู้วิจัยคิดจะทำการวิจัยเชิงปริมาณ ควรจะมีประสบการณ์หรือความชำนาญ ด้านทักษะการเขียนรายงาน ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติการวิจัยได้ และมีประสบการณ์ในการค้นคว้างานในห้องสมุด แต่ถ้าผู้วิจัยมีความชำนาญในการเขียนเชิงบรรยาย ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อความได้ และค้นคว้างานในห้องสมุดได้ดี ก็ควรเลือกทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. พิจารณาจากความสามารถเชิงจิตวิทยาของผู้วิจัย

ถ้าผู้วิจัยคิดว่าตัวเองมีความสุขกับการทำงานวิจัยที่มีกฎเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจน มีความอดทนต่ำหรือทนไม่ได้กับการทำงานที่มีแนวทางไม่ชัดเจน รวมทั้งมีระยะเวลาในการทำงานวิจัยนั้นสั้นหรือจำกัด ก็ควรพิจารณาเลือกทำการวิจัยเชิงปริมาณ

แต่หากว่าผู้วิจัยคิดว่าตัวเองมีความสุขกับการทำงานวิจัยที่ไม่มีกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่แน่นอนมีความอดทนสูงหรือทนได้ดีกับการทำงานที่มีแนวทางไม่ชัดเจน รวมทั้งมีเวลาในการศึกษาวิจัยยาวนาน ก็ควรพิจารณาเลือกทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. พิจารณาจากธรรมชาติของปัญหา

ถ้าหากว่าหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นมีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว เนื่องจากมีผู้วิจัยอื่นได้ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องมาก่อนแล้ว รู้ตัวแปรที่ต้องการศึกษาอย่างแน่ชัดแล้ว และมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วย ก็ควรพิจารณาเลือกทำการวิจัยเชิงปริมาณ

แต่หากว่าเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นเป็นการวิจัยเชิงบุกเบิกค้นคว้า (exploratory research) ที่ยังไม่รู้ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญต่อบริบทมาก และขาดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรองรับ ก็ควรพิจารณาเลือกทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

5. พิจารณาจากผู้ใช่ผลการวิจัย

เกณฑ์ข้อนี้มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการวิจัยที่ผู้อ่านผลงานการวิจัยยังไม่ค่อยคุ้นเคยกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มักจะมีปัญหาความขัดแย้งทางความเชื่อและความคิดของการวิจัยที่ยากจะหาข้อตกลงร่วมกันได้ หากว่าแต่ละฝ่ายไม่พยายามทำความเข้าใจแนวคิดหรือความเชื่อในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอีกฝ่ายหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นมักเป็นความเศร้าในวงการวิจัย เช่น ในกรณีที่ให้ผู้ชำนาญในการทำงานวิจัยเชิงปริมาณพิจารณาผลการวิจัยเชิงคุณภาพของผู้อื่น โดยตนเองไม่เข้าใจแนวคิดหรือความเชื่อของการวิจัยเชิงคุณภาพ ก็มักจะบอกว่างานวิจัยนั้นไม่มีคุณภาพมากเท่าที่ควรหรือมีข้อผิดพลาดมาก เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยควรพิจารณาด้วยว่าผู้ที่อ่านผลการวิจัย ใช้ผลการวิจัย หรือสนับสนุนการวิจัย เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจการวิจัยชนิดใด นั้นหมายความว่า หากว่าบุคคลเหล่านี้เข้าใจแนวคิดงานวิจัยเชิงปริมาณก็ควรพิจารณาทำการวิจัยเชิงปริมาณ แต่หากว่าบุคคลเหล่านี้เข้าใจแนวคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพและผู้วิจัยเองก็สามารถทำงานวิจัยเชิงคุณภาพได้ ก็น่าจะเป็นโอกาสดีที่จะตัดสินใจทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้วิจัยไม่สนใจว่าใครจะอ่านรายงานผลการวิจัยของตัวเอง แต่ว่ามีความสนใจหรือพึงพอใจที่จะทำงานวิจัยอะไรก็ได้ที่ตนเองคิดว่าทำแล้วมีความสุข ก็ไม่จำเป็นต้องนำเกณฑ์ดังกล่าวแล้วทั้งหมดมาพิจารณาก็ได้ ผู้เขียนเองให้ความสำคัญเรื่องวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก เพราะสิ่งนี้จะนำไปสู่ปัจจัยหลักที่จะนำพาผู้วิจัยเองว่าควรจะทำ การวิจัยชนิดใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ไม่ว่าจะเป็งานวิจัยเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ หรือแม้แต่งานวิจัยชนิดต่าง ๆ ที่แยกย่อยลงไปอีกจากงานวิจัยทั้ง 2 ชนิดนี้

ประเด็นปัญหากับการวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวคิดและวิธีการที่ค่อนข้างใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยที่ยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการดังกล่าวจึงมักมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับงานวิจัยชนิดนี้มาก ประเด็นปัญหาที่มักจะถามกันอยู่เสมอมีดังนี้

1. ผลของการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถที่จะใช้อ้างอิงสรุป (generalize) ไปยังประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างอื่นได้หรือไม่

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาความเป็นเอกลักษณ์ (uniqueness) ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งในบริบทที่เฉพาะเจาะจง ไม่ได้มุ่งที่จะทำการอ้างอิงสรุปผลการวิจัยแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตาม ผลของการวิจัยเชิงคุณภาพก็อาจใช้เพื่อการอ้างอิงสรุปได้หากว่าผู้ทำการวิจัยจะบรรยายลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล (participant/informant) หรือพลวิจัย (subjects) หรือกลุ่มตัวอย่าง (samples) ที่ใช้ในการวิจัยอย่างละเอียด พร้อมทั้งบรรยายบริบทของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ทำการวิจัยอย่างละเอียดด้วย ทั้งนี้หากว่ามีปรากฏการณ์อื่นที่มีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันกับปรากฏการณ์ที่ทำการวิจัยมาก่อน ก็อาจจะนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำมาก่อนมาสรุปอ้างอิงได้ (Bogdan and Biklen, 1992:44)

2. การที่ผู้วิจัยเชิงคุณภาพต้องเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลมาก จะทำให้ความคิดเห็นของผู้วิจัยมีอคติและเป็นผลเสียต่อผลการวิจัยหรือไม่

ปกติแล้วผู้วิจัยเชิงคุณภาพจะมีวิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของตนอยู่แล้วหลายวิธีเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลถูกต้อง และมักจะทำงานเป็นทีมเพื่อการตรวจสอบข้อมูลหรือความคิดเห็นของกันและกัน ดังนั้นความคิดเห็นหรืออคติที่อาจมีก็จะมีผลต่อการวิจัยน้อยมาก

3. การที่ผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลมากจะทำให้พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเหล่านี้เปลี่ยนไปจากความเป็นจริงหรือไม่

พฤติกรรมและความรู้สึกที่เปลี่ยนไปดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีวิจัยเชิงคุณภาพ แต่นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่าพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวจะกลับคืนสภาพปกติเมื่อการวิจัยใช้ระยะเวลาอันยาวนาน และให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากในระหว่างการเก็บข้อมูล และวิธีหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว ซึ่งเรียกว่า "ผลกระทบจากการสังเกต" (observer effect) คือการพยายามทำตัวเองให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ รวมทั้งพยายามใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (unobtrusive data) เพื่อไม่ไปรบกวนผู้ให้ข้อมูลหากไม่จำเป็น

อนึ่ง "ผลกระทบจากการสังเกต" ดังกล่าวก็อาจเกิดมีได้ในงานวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การใช้ชนิดสอบถามกับพลวิจัยอาจกระตุ้นให้พลวิจัยมีแนวคิดที่แตกต่างไปจากแนวคิดเดิมที่เป็นจริงของตนเองได้ด้วย ดังนั้น นักวิจัยเชิงคุณภาพควรคำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวด้วยเมื่อทำการวิจัยเชิงสำรวจ

4. ถ้าการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันแต่ทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยนักวิจัยต่างกัน จะได้ผลการวิจัยที่เหมือนกันหรือไม่

ดังได้กล่าวมาแล้วแต่ต้นว่า นักวิจัยเชิงคุณภาพมีความเชื่อว่า "ความจริง" ที่มุ่งแสวงหาเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจมีได้หลายอย่าง ดังนั้น นักวิจัยต่างกันอาจมีมุมมองของปรากฏการณ์เดียวกันแตกต่างกัน และผลของการวิจัยในเรื่องเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ แต่ผลการวิจัย

ที่แตกต่างกันก็อาจมีความน่าเชื่อถือได้ เว้นแต่ว่าผลการวิจัยจะขัดแย้งกันเองจึงควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของการวิจัย

5. งานวิจัยเรื่องเดียวกันมีทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้หรือไม่

คำตอบของประเด็นปัญหานี้คือ "ได้" ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และชนิดการวิจัย (research design) ที่ผู้วิจัยคิดขึ้น ดังนั้น จึงไม่จำเป็นที่ผู้วิจัยจะทำการวิจัยเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นักวิจัยจำนวนมากใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ช่วยในการบรรยายลักษณะของข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลภายหลังการทดสอบทางสถิติแล้ว นักวิจัยบางคนยังนิยมทำการศึกษาแนวลึกอีกกว่า การที่ผลการทดสอบทางสถิติแล้วปรากฏว่า ผลของการทดลองเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกันเป็นเพราะเหตุใด เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการวิจัยทั้ง 2 ชนิดอาจนำมาใช้ร่วมกันได้ ด้วยเหตุนี้การที่บางคนเข้าใจว่างานวิจัยเชิงคุณภาพไม่ใช่ตัวเลขหรือสถิติเลยนั้นจึงคลาดเคลื่อน เพราะในความเป็นจริงแล้วงานวิจัยเชิงคุณภาพอาจใช้ตัวเลขในระดับมาตรวัดนามบัญญัติ (nominal scale) และมาตรวัดลำดับที่ (ordinal scale) รวมทั้งสถิติพรรณนาได้ด้วย แต่ไม่ใช่สถิติอ้างอิง (inferential statistics) เพราะไม่ได้ทำการทดสอบสมมุติฐานในการวิจัย

6. รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นอย่างไร

Creswell (1993:13) กล่าวว่ารูปแบบ (format) ของรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพยังไม่มีมาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไป และได้เสนอรูปแบบที่ใช้กันมาก 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบของรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ ชนิดที่ 1

บทที่ 1: บทนำ (introduction)

- ปัญหาของเรื่องที่ทำกรวิจัย (Statement of the Problem)
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purpose of the Study)
- คำถามการวิจัยหลักและคำตอบการวิจัยรอง (The Grand Tour Question and Subquestions)
- นิยามคำศัพท์ (Definitions)
- ขอบข่ายการวิจัย (Delimitations)
- ข้อจำกัดในการวิจัย (Limitations)
- ความสำคัญของเรื่องที่วิจัย (Significance of the Study)

บทที่ 2: กระบวนการวิจัย (Procedure)

- สภาวะสันนิษฐานและเหตุผลของการออกชนิดการวิจัย (Assumptions and Rationale for a Qualitative Design)
- ชนิดการวิจัยที่ใช้ (The Type of Design Used)
- บทบาทของผู้วิจัย (The Role of the Researcher)
- กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Data Collection Procedures)
- กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Procedures)
- วิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Methods for Verification)
- ผลของการวิจัยและความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีหรือวรรณกรรม (Outcome of the Study and Its Relation to Theory and Literature)

ภาคผนวก (Appendices)

รูปแบบของรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ ชนิดที่ 2

- บทนำและคำถามทั่วไปหรือชื่อเรื่อง (Introduction and General Questions or Topic)
- ความสำคัญของเรื่องที่วิจัย (Significance of the Research)
- สถานที่วิจัยและการเลือกตัวอย่าง (Site and Sample Selections)
- บทบาทของผู้วิจัยในการดำเนินการวิจัยรวมทั้งวิธีการเข้าหาแหล่งข้อมูล ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจริยธรรมในการรวบรวมข้อมูล (Researcher's Role in Management, Including Entry, Reciprocity, and Ethics)
- กลยุทธ์ในการวิจัย (Research Strategies)
- เทคนิคในการเก็บข้อมูล (Data Collection Techniques)
- การจัดการและการบันทึกข้อมูล (Managing and Recording Data)
- กลยุทธ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Strategies)
- แผนการดำเนินการวิจัย กำหนดเวลา และความเป็นไปได้ในการวิจัย (Management Plan, Timeline, Feasibility)
- ภาคผนวก (Appendices)

เนื่องจากรูปแบบทั้งสองข้างต้น ยังไม่เป็นมาตรฐานสากล ดังนั้นผู้วิจัยเชิงคุณภาพก็อาจทำการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบดังกล่าวให้เหมาะสมกับการวิจัยของตนเองได้ แต่ควรจะคงแนวคิดที่สำคัญๆ ในแต่ละรูปแบบไว้ด้วยก็จะเป็นการดี

สรุป

ดังได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นว่า งานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพมีความแตกต่างกันหลายด้าน การที่จะตัดสินว่างานวิจัยใดเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพคงต้องดูหลายๆ ด้านประกอบกัน ทั้งนี้เพราะงานวิจัยทั้ง 2 ชนิดอาจจะใช้ด้วยกันได้ในงานวิจัยเรื่องเดียวกัน เนื่องจากงานวิจัยแต่ละชนิดมีจุดเด่นและจุดด้อยต่างกัน แต่สามารถนำจุดเด่นของแต่ละวิธีมาใช้ร่วมกันได้

ด้วยเหตุนี้ผู้อ่านผลการวิจัยของผู้อื่นจึงควรทำใจให้กว้าง และควรพยายามเข้าใจแนวคิดและปรัชญาของการวิจัยแต่ละชนิดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะทำการวิพากษ์วิจารณ์งานวิจัยของผู้อื่นให้เกิดความเสียหาย หรือทำให้นักวิจัยอื่นเสียกำลังใจ แต่หากพบว่างานวิจัยนั้นมีข้อบกพร่องในกระบวนการวิจัยของแต่ละชนิดจริง ก็สมควรที่จะให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น แต่ไม่ควรนำแนวคิดของงานวิจัยชนิดหนึ่งไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาผลการวิจัยของอีกชนิดหนึ่ง เพราะอาจทำให้ผู้ที่รู้จักว่าคิดว่าคุณวิจารณ์นั้นมีใจอคติก็เป็นได้

บรรณานุกรม

- Creswell, J.W.(1994). *Research Design: Qualitative and Quantitative Approaches*. London: SAGE Publications.
- Bogdan, R.C. and Biklen, S.K.(1992). *Qualitative Research for Education*. London: Allyn and Bacon.
- "The Research Process". Retrieved June 3, 2001 from World Wide Web: <http://www.ryerson.ca/~mjoppe/research/>
- "Quantitative VS Qualitative Research". Retrieved June 3, 2001 from World Wide Web: <http://www.windsor.igs.net/~nhodgins/quant-qual.^html>
- "Study advice for reading assignment number1". Retrieved June 3, 2001 from World Wide Web:<http://www.profsonline.edn/ncsu/ELP732de/advice1.html>
- "Quantitative VS. Qualitative Research". Retrieved June 3, 2001 from World Wide Web: <http://people.biola.edu/faculty.richs/ed/Introduction/chapter-one.html>